

**OVER
MORGEN**

**Startnotitie omgevingsvisie
(Levendig Lingewaard)**

Gemeente Lingewaard.

CONCEPT

Inhoudsopgave.

- 1 **Aanleiding en doel van startnotitie**
 - 2 **De Omgevingswet**
 - 3 **Proces omgevingsvisie**
 - 4 **Uitgangspunten voor de omgevingsvisie**
 - 5 **Beleidskader voor de omgevingsvisie**
 - 6 **Integrale opgaven**
- Bijlage: Nadere verkenning van de integrale opgaven**

Aanleiding en doel van startnotitie

1.1 Aanleiding en doel van de startnotitie

Ter voorbereiding op de Omgevingswet (die naar verwachting in 2021 in werking treedt) heeft de gemeente Lingewaard het Procesontwerp Omgevingswet (2019-2020) opgesteld. Dit procesontwerp is in januari 2019 met de raad besproken. In dit ontwerp is een prominente rol voor de omgevingsvisie weggelegd, omdat:

- de huidige gemeentelijke structuurvisie als beleidsbepalend stuk voor de fysieke leefomgeving zijn houdbaarheid over een paar jaar kwijt raakt;
- participatie een belangrijk speerpunt van de gemeente is. De visie krijgt vorm in samenspraak met alle belanghebbenden uit de samenleving;
- het opstellen van een omgevingsvisie een duidelijk moment en document is voor de gemeenteraad om kader-stellende uitspraken te doen over de te beschermen en te ontwikkelen kwaliteiten in de fysieke leefomgeving, over de ontwikkelingsrichting en over de rolverdeling tussen gemeente enerzijds en inwoners en bedrijfsleven anderzijds. Dit vraagt van de raad richtinggevende uitspraken over welke rol de raad daarin wil en hoe we de samenleving uitnodigen om met initiatieven te komen;
- in de omgevingsvisie ook thema's als gezondheid, veiligheid en bijvoorbeeld de energietransitie een plek krijgen.

De omgevingsvisie is een kaderstellend document en de basis voor hoe de gemeente om wil gaan met ontwikkeling in de fysieke leefomgeving en hoe de gemeente daarbij samenwerkt met partijen uit de samenleving. De raad stelt de omgevingsvisie vast. Daarom is het belangrijk om bij de start van het proces om te komen tot de visie, de uitgangspunten en ambitie voor de omgevingsvisie door de raad vast te laten stellen.

Inmiddels is de gemeente gestart met het proces om te komen tot een omgevingsvisie en heeft op 3 oktober 2019 een Raad oriëntatie avond (ROA) plaatsgevonden over de uitgangspunten en ambitie voor de omgevingsvisie. In deze startnotitie staan de uitkomsten van die avond beschreven en zijn de uitkomsten vertaald naar uitgangspunten en ambitie voor de visie. Het college vraagt de raad deze startnotitie vast te stellen en daarmee ook de geformuleerde uitgangspunten en ambitie voor de omgevingsvisie.

1.2 Vervolgstappen richting de raad

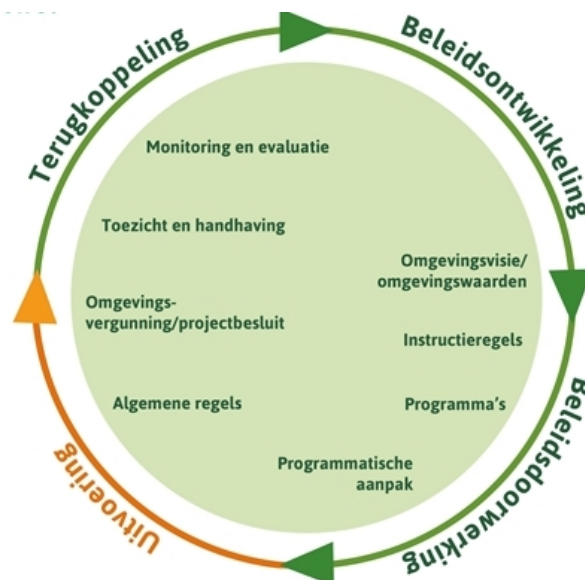
In het traject om te komen tot de omgevingsvisie zijn de volgende momenten met de raad voorzien.

Processtap	Rol gemeenteraad	Participatie	Tijd
Procesvoorstel omgevingsvisie	Instemmen	Geen	14 Mei 2019
Startnotitie omgevingsvisie	ROA; kaderstellend debat	Geen	3 Okt 2019
Startnotitie omgevingsvisie	Vaststellen	Gesprekken per kern Lingewaard on tour Digitaal platform Ketenpartners	30 Jan 2020
Notitie omgevingswaarden	Vaststellen	Bijeenkomsten met inwoners/stakeholders over scenario's Digitaal platform Ketenpartners	Q3 2020
Ontwerp omgevingsvisie	Instemmen	Informereren van inwoners/stakeholders	Q4 2020
Publiceren ontwerp omgevingsvisie	Geen	Inspraak	Q1 2021
Definitieve omgevingsvisie	Vaststellen		Q2 2021

De Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting in januari 2021 in werking. De wet heeft gevolgen voor de werkzaamheden van de gemeente in het fysieke domein. Zo voegt de wet allerlei sectorale wetten samen tot één wet en beschrijft de wet een aantal nieuwe kerninstrumenten. Een uitgangspunt van de wet is dat er minder regeldruk komt, wat moet leiden tot meer ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. De regelgeving in het fysieke domein moet eenduidiger worden, gemakkelijker te begrijpen voor experts en leken. Samenwerking tussen verschillende overheidslagen en ketenpartners is essentieel. Op lokaal niveau komt er meer bestuurlijke afwegingsruimte en meer ruimte voor maatwerk.

2.1 De kerninstrumenten van de Omgevingswet

Beleidscyclus Omgevingswet (aan de slag met de Omgevingswet, 2019).

De belangrijkste kerninstrumenten van de Omgevingswet voor de gemeente zijn de **omgevingsvisie**, het **programma**, het **omgevingsplan** en de **omgevingsvergunning**. Voordat in deze startnotitie wordt ingegaan op de omgevingsvisie en het omgevingsplan, wordt in deze paragraaf de samenhang tussen deze vier kerninstrumenten geduid.

- De **omgevingsvisie** is een verplicht instrument voor gemeenten. Dit betekent dat iedere gemeente uiterlijk in 2024, dus 3 jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet over een omgevingsvisie moet beschikken. De omgevingsvisie is een strategische en integrale langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving. De visie is vormvrij en er geldt een zogenaamde 'motiveringsplicht' wat betreft participatie voor zowel de omgevingsvisie als het omgevingsplan. De gemeente moet motiveren hoe de omgeving is betrokken bij de voorbereiding van de visie en het plan, en wat er is gedaan met de input.
- In het **programma** worden doelen uit de visie concreet gemaakt. Gemeenten kunnen in het programma het beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving uitwerken. Bijvoorbeeld in een programma Lingewaard klimaatneutraal of een gebiedsgericht programma voor Park Lingezegen of een individuele kern.
- Het **omgevingsplan** van de gemeente bevat regels voor de fysieke leefomgeving op lokaal niveau. Het omgevingsplan geeft een integrale invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de gemeentelijke omgevingsvisie en gaat over meer dan alleen de thema's de fysieke leefomgeving (ook thema's als gezondheid en de energietransitie zijn onderdeel van het omgevingsplan). Het omgevingsplan heeft daarmee een ruimere strekking dan het huidige bestemmingsplan. Het omgevingsplan wordt wel aangevuld met, andere voor de fysieke leefomgeving

relevante beleidsnotities en regels, op het gebied van veiligheid, gezondheid en duurzaamheid.

- De **omgevingsvergunning** is sinds de inwerkingtreding van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht al een bekend instrument. Dit instrument blijft ook onder de Omgevingswet bestaan. Met een omgevingsvergunning kunnen bewoners, bedrijven en overheden toestemming vragen om activiteiten in de leefomgeving uit te voeren.

2.2 Omgevingsvisie

De omgevingsvisie is een strategische visie voor de lange termijn voor de gehele fysieke leefomgeving van de gemeente Lingewaard. De termijn waarover de visie gaat bepalen we met elkaar en stellen we vast in de visie. De omgevingsvisie is vergelijkbaar met de structuurvisie van nu, maar gaat verder dan alleen de beschrijving van de 'traditionele' fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie gaat ook in op de samenhang tussen o.a. ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Onderwerpen als gezondheid en duurzaamheid zijn nieuw en zijn ook onderdeel van de samenhang.

Volgens artikel 3.2. van de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie:

1. Een beschrijving op hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
2. De op hoofdlijnen voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied;
3. Het op hoofdlijnen te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.

De omgevingsvisie vervangt alle strategische beleidsinstrumenten die over de fysieke leefomgeving gaan, zoals het milieubeleidsplan, het strategische gedeelte van het waterplan, het verkeers- en vervoerplan, de structuurvisie en delen van het Landschapsontwikkelplan. De omgevingsvisie is een dynamisch document is, waarin nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de leefomgeving worden verwerkt.

Proces omgevingsvisie

In deze paragraaf wordt het voorstel beschreven om te komen tot de omgevingsvisie, hoe de samenleving daar op een uitnodigende manier bij betrokken wordt en hoe dit vertaald wordt naar de omgevingsvisie voor de gemeente Lingewaard.

5.1 De omgevingsvisie

De omgevingsvisie is hét vliegwiel om nieuwe samenwerkings- en besturingsmodellen tussen overheid en samenleving te ontdekken en te ervaren. In de omgevingsvisie bepaalt de gemeente samen met betrokken partijen uit de samenleving op welke manieren zij de maatschappelijke uitdagingen ruimtelijk een plek geeft. Een uitnodigende en inspirerende visie vertaalt wat de kracht is van een plek. Deze visie is samen met de samenleving opgesteld om zo initiatiefnemers uit te dagen en nieuwe kansen te ontwikkelen. De omgevingsvisie is een uitnodiging om een stad, kern of gebied beter te maken en met elkaar de maatschappelijke uitdagingen met beide handen aan te pakken. Niet door te bepalen wat je het komend jaar gaat doen, maar

door na te denken over de agenda voor de komende 10 tot 20 jaar.

Sturingsfilosofie van College & Raad:

De Omgevingswet vraagt om een andere houding van overheid en samenleving. Ondernemender. Van sectoraal naar integraal, met ruimte voor maatschappelijk initiatief. Meer sturen op hoofdlijnen en omgevingswaarden. Daarom werken we aan vertrouwen. Gaan we meteen in gesprek met de raad, om koers te bepalen en kaders te stellen. Bespreken we samen waar de ruimte zit om de veranderingen op gang te brengen die nodig zijn om succesvol te zijn.

We zorgen voor een sterke inhoud: *een visie waar je mee vooruit kan. Een omgevingsvisie is altijd maatwerk. Want elke plek is anders. Heeft andere eigenschappen, andere typische kwaliteiten, andere krachtenvelden. Een andere geschiedenis, andere mogelijkheden en een andere toekomst. Daarom kijken we heel goed naar het DNA van de plek waar we voor ontwikkelen. Doen we grondig onderzoek naar vroeger, naar nu en naar straks. Zo maken we op een duurzame manier ruimte voor de toekomst.*

Wij maken de visie met de samenleving, vanwege de kennis en betrokkenheid die daar aanwezig is. Inwoners wonen op de plek waar wij een omgevingsvisie voor ontwikkelen. Werken en recreëren er, vaak al generaties lang. Zij weten wat er gebeurt. Wat er beter kan en waarom. Waar kansen liggen. Kennis waar we graag gebruik van maken. We hebben we door de jaren een scala aan instrumenten ontwikkeld om te kunnen onderzoeken wat er leeft in een stad, dorp of regio. Zo maken we steeds effectiever gebruik van ‘de wijsheid van de groep’.

5.2 Participatie activiteiten

Om te komen tot de omgevingsvisie, wordt het vliegwiel in een aantal rondes doorlopen. We werken aan de inhoudelijke bouwstenen en integrale opgaven voor de omgevingsvisie, waar steeds de afstemming met de raad wordt gezocht en input vanuit de samenleving wordt opgehaald als onderbouwing voor de bouwstenen en de integrale opgaven. Dit in aansluiting op reeds tot stand gekomen wijkinitiatieven, TOP's en WOP's. Om een sterk participatietraject op te zetten voor de omgevingsvisie, hebben we een duidelijke campagne nodig van waaruit we communiceren. Onder de slogan Levendig Lingewaard vinden alle participatie activiteiten plaats en de slogan is prominent aanwezig op het digitale platform en alle communicatiemiddelen.

De (participatie)activiteiten die per ronde worden uitgevoerd, zijn voor ronde 1 al verder uitgewerkt in een participatieplan. Op basis van de resultaten uit ronde 1 en de bespreking van de startnotitie met de raad, worden de activiteiten voor ronde 2 en 3 verder uitgewerkt. Zie voor een compleet en up-to-date overzicht **het digitale platform** (<https://omgevingsvisielingewaard.nl>).

	Ronde 1	Ronde 2	Ronde 3
Periode	2019 Q3 – 2020 Q1	Q2 en Q3 2020	Q4 2020
Doel	Ophalen van informatie en verdiepen informatie over directe leefomgeving door: <ul style="list-style-type: none"> • Gesprekken per kern • Lingewaard on tour • Digitaal platform • Ketenpartners 	Uitwisseling ervaringen, inzichten en standpunten samenleving en keuzes maken door: <ul style="list-style-type: none"> • Bijeenkomsten met inwoners/stakeholders over scenario's • Digitaal platform • Ketenpartners 	Formele inspraak omgevingsvisie
Resultaat	Inzicht in bestaande kwaliteiten, gewenste identiteit en mogelijke ontwikkelrichtingen voor de gemeente als geheel en de afzonderlijke kernen.	Notitie omgevingswaarden met scenario's vanuit 3 verschillende persona over omgevingswaarden	Een vastgestelde omgevingsvisie die gedragen wordt door de samenleving en waarin de kernen en haar inwoners centraal staan.

Uitgangspunten voor de omgevingsvisie

In de ROA van 3 oktober 2019 is met de raad gesproken over de uitgangspunten en de ambitie voor de omgevingsvisie. De uitkomsten van deze bijeenkomst zijn hieronder uitgewerkt en vertaald naar uitgangspunten en ambitie voor de omgevingsvisie.

4.1 Uitkomsten ROA

Naar aanleiding van een presentatie over de Omgevingswet en de omgevingsvisie heeft de raad in subgroepen, aan de hand van de “Ikea” casus, zijn ambitie en gewenste uitgangspunten voor de visie verkend.

Als een marktinitiatief als de Ikea zich aandient, op welke manier wil de raad dan kunnen sturen? Voor acht verschillende onderdelen konden de raadsleden schuifjes plaatsen om de uitgangspunten van de omgevingsvisie aan te geven. In de verschillende subgroepen ontstond discussie over waar het schuifje geplaatst moet worden. Het maken van een goede afweging bleek lastig te zijn.

Over een aantal uitgangspunten waren de groepen het met elkaar eens:

- De visie gaat over meer dan alleen het fysieke domein, de ruimtelijke impact op het sociale en economische domein zijn integraal onderdeel van de visie.
- In de visie worden vooral de strategische hoofdlijnen benoemd en geen concrete acties. Een eerste aanzet voor een uitvoeringsprogramma kan wel onderdeel zijn van de omgevingsvisie.
- De visie beschrijft de verschillende beleidsvelden zoveel mogelijk in samenhang (integraal) en niet sectoraal (beleidsvelden apart).

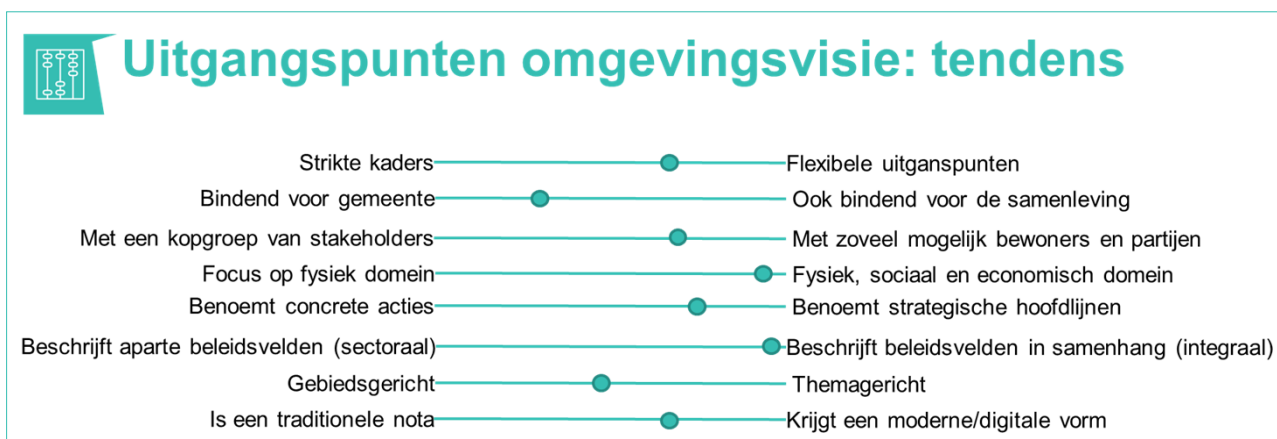
Over een aantal onderwerpen heeft de raad meer discussie gevoerd:

- Kiezen voor strikte kaders of flexibele uitgangspunten blijkt een lastige keuze. Raadsleden willen graag ruimte geven aan initiatieven en tegelijk benoemen de raadsleden het belang van behoud van de waarden van de gemeente Lingewaard. Om deze waarden te beschermen moeten er soms wel strikte kaders worden gesteld.
- De raad wil een omgevingsvisie die bindend is voor de gemeente. Tegelijk is het ook van belang dat de samenleving betrokken wordt bij het realiseren van de ambities uit de visie en dat inwoners hier over mee kunnen denken. Het ontwikkelen van bijvoorbeeld duurzame energieoplossingen wil en kan de gemeente alleen samen met maatschappelijke partners doen. Hiervoor moet de omgevingsvisie ook een goed afwegingskader bieden.
- Zoveel mogelijk bewoners en partijen moeten mee kunnen doen en denken bij het opstellen van de omgevingsvisie. Tegelijk is het aantrekkelijk om op thema's of per kern te werken met een kopgroep van stakeholders. Deze kopgroep kan inhoudelijk goed mee denken, heeft kennis van zaken en kan daardoor goed de vertaalslag maken naar de strategische opgaven voor de omgevingsvisie.
- De keuze voor een gebiedsgerichte of themagerichte omgevingsvisie was misschien wel de lastigste. Voor onderwerpen als woningbouw, bedrijventerreinen en natuur wil de raad een gebiedsgericht uitwerking in de omgevingsvisie. Andere onderwerpen kunnen themagericht terugkomen in de visie. Het is vooral belangrijk dat de omgevingsvisie een gebiedsgerichte uitwerking richting de kernen weergeeft.

- De raad wil vooral een toegankelijke visie. Iedereen moet de mogelijkheid hebben om de visie te lezen, ook de mensen zonder computer. De visie moet daarnaast in begrijpelijke taal zijn opgeschreven en onderbouwd zijn met voorbeelden en afbeeldingen.

4.2 Uitgangspunten omgevingsvisie

Op basis van de bijeenkomst met de raad, komen we samengevat tot de volgende uitgangspunten voor de visie.

3.2 Algemene uitgangspunten

Bij het opstellen van de omgevingsvisie wordt uitgegaan van een algemene uitgangspunten die passen bij het uitgesproken ambitieniveau voor de Omgevingswet door de gemeente Lingewaard. Deze uitgangspunten worden nog verder uitgewerkt in bijeenkomsten met de raad. Voor nu komt één mogelijk uitgangspunt naar voren:

- **Kracht van de kern.** We zoeken naar een optimale samenhang tussen de visies voor de kernen en de visie voor heel Lingewaard. Andersom vertalen we ook de opgaven en kansen voor de hele gemeente Lingewaard naar de kernen. Hiermee versterken we de identiteit van Lingewaard en tegelijk de identiteit van de kernen.

3.3 Ambitie voor de omgevingsvisie

We willen een omgevingsvisie die herkenbaar is, maar waarin we ook gebiedsafhankelijk (of kerngericht) flexibiliteit kunnen bieden in de kaders. De visie moet duidelijkheid bieden over de ontwikkelingen die we wel of niet wenselijk vinden in onze gemeente. Dit betekent dat we waar mogelijk ruimte bieden, maar wel kaders stellen om de kwaliteiten in de gemeente te beschermen. We kiezen een omgevingsvisie die voor zowel de gemeente als bewoners en ondernemers richting geeft.

We stellen de omgevingsvisie op met de samenleving, waarbij iedereen de gelegenheid krijgt om mee te doen. Hierbij nodigen we ook de diverse stakeholders uit. Naast een beschrijving van de fysieke leefomgeving, maken we de omgevingsvisie zoveel mogelijk integraal. Onderwerpen als economie, gezondheid en duurzaamheid krijgen aandacht in de visie en worden in samenhang met de onderwerpen over de fysieke en sociale leefomgeving beschreven. We sturen vooral op integrale hoofdlijnen. Afhankelijk van het thema maken we een gebiedsgerichte uitwerking. We vermijden daarin gedetailleerde zaken.

We sluiten met de omgevingsvisie aan op de opgaven die op regionaal niveau spelen en maken de visie eenvoudig leesbaar, begrijpelijk, onderbouwd met voorbeelden en afbeeldingen. We zorgen ervoor dat de visie voor iedereen toegankelijk is, dus zowel digitaal als op papier.

Beleidskader voor de omgevingsvisie

De omgevingsvisie staat niet op zichzelf. De gemeente Lingewaard beschikt nu al over visie- en beleidsdocumenten die invloed hebben op de fysieke en sociale leefomgeving. Deze documenten zijn het kader voor de nieuwe omgevingsvisie. De vervolgvraag is of de gemeente deze beleidskaders wil houden en zo ja, waarom? Vanuit welke input gaat de gemeente straks werken? Op deze vragen gaat de omgevingsvisie straks antwoord geven. Al sinds lange tijd zijn overheden bezig met dereguleren. In dat perspectief is de invoering van de Omgevingswet een logisch moment om het beleid, verordeningen en bestemmingsplannen kritisch te bezien in plaats van 'alles bij het oude te laten' en deze documenten bij het opstellen van de visie 'in elkaar te schuiven'. In het proces om te komen tot de omgevingsvisie, maakt de gemeente hier keuzes in met input van betrokken partijen uit de samenleving. De gemeente heeft als start van dit proces een inventarisatie laten maken van alle voor de omgevingsvisie relevante beleidsdocumenten die in Lingewaard aanwezig zijn.

Uit deze inventarisatie is een aantal aandachtspunten gekomen die richting geven in het proces om te komen tot een omgevingsvisie. In deze beleidsdocumenten staat relevante informatie en er zijn al keuzes gemaakt die input zijn voor de omgevingsvisie.

- Het is verleidelijk om bij het opstellen van de visie direct met 'de inhoud in de kernen' aan de slag te gaan. De visie geeft antwoorden op vragen als: wat is 'het DNA' van Lingewaard? En hoe kunnen we daar een helder profiel aan koppelen?
- Een andere wezenlijke vraag is wat de gemeente met de visie wil bereiken. Gaat deze dienen als sturingsinstrument of meer als inspiratiedocument? De omgevingsvisie kan gebruikt worden om de verschillende beleidsthema's te bundelen en daarmee te gebruiken als strategisch visiedocument om afgewogen keuzes te maken voor diverse gebieden.
- Maak gebruik van de gemaakte keuzes in documenten als: Economisch beleidsplan 2016), Beleidskader windenergie Lingewaard (2019), Nota wonen (2016), Cultuur erfgoednota Lingewaard (2016), Gemeentelijk mobiliteitsplan (2017), Park Lingezegen (2017), Nota toerisme Lingewaard-Overbetuwe (2016), Transitievisie warmte (2019), Beleidsplan sociaal domein 2017-2020 Iedereen doet mee, Sociale visie Lingewaard 2022 (2015) en de concept beleidskaders zonne-energie, gebiedsgericht werken en het Lingewaards sportakkoord. In feite staat in deze documenten (bijna) alles wat nodig is om een nieuwe omgevingsvisie te maken. Dit is een eerste opsomming van relevante documenten, maar zeker niet compleet. In de loop van het proces om tot de visie te komen is er ruimte om andere relevante documenten toe te voegen.
- Wacht bij het opstellen van de omgevingsvisie niet tot 'al' het nieuwe beleid af is, maar laat dit parallel lopen. Het opstellen van de omgevingsvisie leidt dan al direct tot inhoudelijke afstemming van de beleidsdocumenten onderling en met de omgevingsvisie. Zo krijgt uiteindelijk al het beleid een plek in de omgevingsvisie.
- Een van de uitgangspunten van de Omgevingswet is het subsidiariteitsbeginsel (decentraal, tenzij,,). Gezien dit beginsel is het logisch de lokale omgevingsvisie prioriteit te geven en af te stemmen op de provinciale omgevingsvisie.

Integrale opgaven

In deze paragraaf geven we een eerste aanzet voor de vertaling van de kernwaarden van Lingewaard naar integrale opgaven en kansen voor de gemeente Lingewaard en de afzonderlijke kernen. Eén van de uitgangspunten voor de omgevingsvisie is het benutten van de kracht van de kern. De gemeente Lingewaard zoekt naar een optimale samenhang tussen de visies van de kernen en de visie voor de gemeente als geheel. Door te werken aan opgaven in de kernen die samenhangen met de thema's voor de gemeente Lingewaard, wordt gewerkt aan het versterken van de eigen identiteit van de kernen en tegelijkertijd aan het versterken van Lingewaard als geheel.

De integrale opgaven voor de gemeente Lingewaard die momenteel naar voren komen uit de inventarisatie van de huidige beleidsstukken bieden hier eventueel mogelijkheden voor. Deze opgaven worden in de loop van het proces aangepast, aangevuld en aangescherpt. Dit zijn de opgaven die we nu zien:

1. Rivierenlandschap als basis: Het rivierenlandschap kenmerkt het landschap van de gemeente Lingewaard. Met name opgaven voor waterberging, natuur en het klimaat zijn hierin van belang.
2. Ontwikkelingen A15 zone & bereikbaarheid van/uit Lingewaard naar omliggende gemeenten en voorzieningen: De ontwikkeling van het doortrekken van de A15 loopt parallel aan de Betuweroute. Er bestaan verschillende meekoppelkansen en uitdagingen waar in de toekomst aan gewerkt kan worden. De bereikbaarheid van en uit Lingewaard naar omliggende gemeenten en voorzieningen is ook een belangrijke opgave. Hierbij ook de negatieve (gezondheids)aspecten benoemen zoals ook in bijlage wordt gedaan
3. Versterking leefbaarheid kernen; ontwikkeling & behoud, relatie met dorpsplannen: In de gemeente is sprake van vergrijzing, de woonbehoefte levensloopbestendig maken is hierdoor van belang. Verder hebben verschillende kernen een dorppontontwikkelplan. In de omgevingsvisie kunnen deze doelstellingen opgenomen worden. De leefbaarheid van de kernen versterken en deze ontwikkelen en behouden is een opgave die relevant is de komende jaren. In sommige kernen is in meer of mindere mate sprake van leegstand. Inwoners van de kernen geven aan het aantal zorgvoorzieningen op peil te willen houden. Hiermee legt de omgevingsvisie ook een duidelijke link naar het sociale domein.
4. Park Lingezege: behouden voor natuur, recreatie & toerisme en ontsluiting naar de kernen;
De bereikbaarheid (per fiets) tussen de kernen onderling is een aandachtspunt. Bovendien ligt Park Lingezege tussen de kernen in. Hier liggen kansen om de natuur, recreatie, gezondheid en het toerisme te versterken. Inwoners geven aan de natuur te waarderen en er graag te ontspannen. Eventueel kan een deel ook ingezet worden voor de energieopgave. Daarover heeft al besluitvorming plaatsgevonden.
5. NEXTgarden; kans voor kennis, innovatie en stimuleren van duurzame en circulaire economie:
NEXTgarden is het ontwikkelgebied voor de tuinbouw. Vanuit hier is de aansluiting te maken met de stadsregio Arnhem-Nijmegen en Wageningen, waar op het verbouwen van gezonde voeding wordt ingezet en waar het voedsel kan worden geconsumeerd.

Bijlage: Nadere verkenning van de integrale opgaven

Door de trends en ontwikkelingen te vergelijken met de integrale opgaven en kernwaarden voor de gemeente Lingewaard, wordt duidelijk waar ruimte ligt voor ontwikkelingen en welke kernwaarden beschermd moeten blijven in de gemeente. Deze bijlage geeft een eerste overzicht en verkenning van mogelijke opgaven voor de gemeente Lingewaard. Gedurende het proces om te komen tot de visie, worden deze opgaven getoetst en verder uitgewerkt.

Rivierenlandschap als basis

Het ontwikkelen van waterbergingsfaciliteiten is een belangrijke opgave in de gemeente. Het rivierenlandschap in de gemeente Lingewaard zorgt ervoor dat waterberging altijd al een belangrijk onderwerp is geweest. Met de komst van klimaatverandering, blijft dit ook richting de toekomst een belangrijk thema. Het deltaplan is van belang om de kernen droog te houden met klimaatverandering. Kansen zijn er voor het ontwikkelen van groene, waterrijke gebieden en het verbeteren van de toegang tot de rivieren, waardoor de leefbaarheid toeneemt. De transitie naar duurzame energie kan in een rivierenlandschap ruimte krijgen door de ontwikkeling van aquathermie (warmtewinning uit oppervlaktewater). Naast een rivierenlandschap, is sprake van een cultuurlandschap door de aanwezigheid van steenfabrieken in dit Natura2000 gebied.

Looveer (Gemeente Lingewaard, 2019).

De dijk kan hierin gebruikt worden als integrale gebiedsontwikkeling: oude functies kunnen hierin vertaald worden naar eigentijdse oplossingen, met de inzet op toerisme en het verhaal van de historie van het gebied als speerpunt. Vanuit het verleden hebben veel ontwikkelingen plaatsgevonden op en rondom de dijk. Rekening houden met het landschap Gelderse Poort is van belang bij het realiseren van energiematregelen, zoals zonneakkers. Landschappelijke inpassing van een zonneakker is maatwerk en dient aan te sluiten bij het karakter van het betreffende landschapstype. Bovendien moet de plaatsing van een zonnepark gepaard gaan met een landschappelijke kwaliteitsverbetering. Verkeersveiligheid op de dijken is een aandachtspunt, hier wordt hard gereden. De begrenzing van rivieren maakt ontsluiting beperkt.

Ontwikkelingen A15 zone & bereikbaarheid van/uit Lingewaard naar omliggende gemeenten en voorzieningen

De gemeente Lingewaard wordt van oost naar west doorkruist door de Betuweroute, waarlangs ook een groot aantal kabels en leidingen lopen. Dit wordt ook de Gelderse corridor genoemd en maakt onderdeel uit van de belangrijke transportas tussen de Randstad en het Europese achterland. De ontwikkeling van het doortrekken van de A15 loopt hier parallel aan. Dit is zeker in de komende jaren een belangrijke opgave voor de gemeente Lingewaard. Dit kan vanuit twee perspectieven worden gezien:

- Vanuit het perspectief van hinderlijke doorsnee; waarbij bovendien de hoeveelheid fijnstof toeneemt en geluidsoverlast plaatsvindt.
- En vanuit het perspectief van verbinding voor regionale kwaliteit voor komende generaties.

Er bestaan verschillende mee-koppelkansen waar in de toekomst aan gewerkt kan worden, dit geldt voor natuurontwikkeling (rondom A15, bij-vriendelijke zaden in berm), cultuurhistorie (steenfabrieken), kansen voor duurzame gebiedsontwikkeling (ontwikkelingen koppelen aan windmolens, zonnepanelen, slimme verlichting een parallelweg). Tegelijk loopt de A15 door het komgebied, waardoor keuzes gemaakt dienen te worden over de toegestane ontwikkelingen langs de A15, gezien het een open landschappelijk gebied is. Langs het tracé van de A15 wordt tot aan Zevenaar een snelfietspad gerealiseerd voor woon-werkverkeer. Snelle fietsverbindingen tussen de kernen dragen bij aan het fietsverkeer tussen de kernen door. Het realiseren van deze fietsverbindingen

draagt bij aan de gezondheid van inwoners van de gemeente.

A15 bij Bemmel (Gemeente Lingewaard, 2019).

Versterking leefbaarheid kernen; ontwikkeling & behoud, relatie met dorpsplannen

In de gemeente is sprake van vergrijzing, waardoor er behoefte is aan meer zorgvoorzieningen voor ouderen. Deze ontwikkeling en de ambitie een toekomstbestendige leefomgeving te ontwikkelen, maakt het nodig in te zetten op de leefbaarheid van de kernen. Daarmee zorgt de gemeente Lingewaard ervoor dat de kernen ook voor toekomstige generaties nog leefbaar zijn. De gemeente Lingewaard wil haar inwoners de kans geven binnen de gemeente een wooncarrière te doorlopen. Daarvoor is behoefte aan voldoende woningen, passend bij de verschillende woondoelgroepen, dit geldt met name voor starters en ouderen, maar ook voor doorstromers. Bovendien komen er steeds wat meer statushouders in de kernen en

arbeidsmigranten. De ambitie hierbij is de mix binnen wijken te behouden met betrekking tot de diversiteit in doelgroepen. De groeiende groep ouderen vraagt om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen in Lingewaard. Het bouwen en behouden van levensloopbestendige en duurzame woningen is hierbij van belang, zodat voor alle leeftijdsgroepen woningen gerealiseerd worden, passend in de woonomgeving.

Regionaal zijn afspraken gemaakt over de hoeveelheid te realiseren nieuwbouwwoningen, dat zijn er 1700 tot 2025 voor Lingewaard. Bovendien is het van belang bestaande bouw te handhaven en te kijken wat de kwaliteit van woningen is. Voor huurwoningen geldt dat het aantal, de beschikbaarheid en de betaalbaarheid past bij de woningvraag van de huidige en toekomstige inwoners. Verhuizingen vinden met name binnen de kern zelf plaats, gezien de sociale binding met de kern groot is. In de kernen Huissen en Bemmelen is er behoefte aan meer ontmoetingsplekken. De openbare ruimte is niet overal optimaal en aan vernieuwing toe, zoals in de wijk Zilverkamp in Huissen.

Gericht op klimaatadaptatie, moet in de openbare ruimte ook rekening gehouden worden met mogelijke klimaatadaptatieve maatregelen. Bovendien is de warmtetransitie en het verduurzamen van woningen en kantoren een grote opgave voor de kernen. Dit zal vragen om meer duurzame energiemaatregelen, gezien de ambities hiervoor: energieneutraal in 2050.

De voorzieningen (zowel maatschappelijke voorzieningen als zorg voorzieningen en) worden geconcentreerd in de grootste kern; Huissen, Bemmelen en Gendt. Hiermee komt de gemeente Lingewaard tot steeds compactere gebieden. De gemeente organiseert de toegang tot basisvoorzieningen, ondersteuning en hulp in de leefomgeving van inwoners en maakt daarbij gebruik van de lokale kracht en initiatieven. Centrumontwikkeling is nodig in Huissen en Bemmelen om de koopkracht te vergroten en daarmee de aantrekkelijkheid van deze kernen als winkelcentrum. Doornenburg heeft twee toeristische trekpleisters (kasteel Doornenburg en Fort Pannerden). Een kans bestaat om de mensen die buiten de kern verblijven, te verleiden om ook het centrum van andere kernen te bezoeken.

Arnhemsepoort (Gemeente Lingewaard, 2019).

Er is sprake van een goede bereikbaarheid van de kernen, maar de verkeersveiligheid in de kern Huissen is niet optimaal. Inwoners van Gendt geven aan de hoeveelheid groen in en om de kern te waarderen, de behoefte is deze te behouden en verder te ontwikkelen. Aangrenzende natuur rondom de kernen kan hierin benut worden en makkelijker bereikbaar gemaakt worden vanuit de kernen. Zo kan een groene en gezonde woonomgeving ontwikkeld worden voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Rondom

scholen kan de inrichting van de openbare ruimte rondom de school ouders stimuleren kinderen op de fiets of lopend naar school te brengen in plaats van met de auto. In Doornenburg en Gendt zijn ook campings, de bezoekers van de camping kunnen gestimuleerd worden ook het centrum van Gendt te bezoeken om zo te komen tot meer bezoekers. Het ontwikkelen van fietsverbindingen en wandelroutes zorgt voor meer recreatie in het buitengebied. Er ligt een kans om mogelijk te maken dat inwoners op de fiets, lopend en deels met het OV van A naar B komen. Daarmee stimuleert de gemeente een gezondere levensstijl. Er ligt bovendien een kans voor de ontwikkeling van overnachtingsmogelijkheden in Huissen om het toerisme te vergroten. Huissen is aantrekkelijk voor toeristen door het uitgebreide horeca aanbod en de historie.

De gemeente biedt ruimte voor inwonersinitiatieven met een maatschappelijk belang. De gemeente heeft hier een faciliterende rol in en een open houding. Het maken van keuzes omtrent de diverse kansen voor het vergroten van de leefbaarheid van de kernen is van belang. Dit geldt bijvoorbeeld voor de keuze van het behouden van de natuur rondom kernen of het ontwikkelen van meer woningen rondom de kernen. Bij het ontwikkelen van nieuwe woonwijken kunnen normen meegegeven worden om een gezonde leefomgeving te creëren. De gemeente werkt gebiedsgericht en focust op de inwoner, waardoor deze in de eigen omgeving terecht kan voor sociale basisvoorzieningen en hulp. Vragen als 'wat is hier aan de hand' en 'wat is hier nodig' zijn belangrijk om per kern te bieden wat de samenleving binnen die kern nodig heeft om gezond en tevreden te blijven. De inwoner is aan zet en de gemeente stimuleert en ondersteunt hierbij.

Het volledig duurzaam verwarmen van de gebouwde omgeving is een doel voor 2050. Dat betekent dat er tot 2050 gemiddeld 600 woningen en vele bedrijven per jaar van aardgas naar een duurzame verwarmingsbron moeten overstappen. Het duurzaam isoleren van woningen is een aanvullende manier om toe te gaan naar duurzame alternatieven zonder aardgas. Uit de technische verkenning voor transitievisie warmte komt naar voren dat Zilverkamp een wijk is waar veel kansen liggen voor het verduurzamen van de warmtevraag. Mogelijkheden voor uitwisseling van warmte met NEXTgarden wordt hierbij onderzocht.

Park Lingezegen: behouden voor natuur, recreatie & toerisme en ontsluiting naar de kernen

Park Lingezegen is de plek voor het verder ontwikkelen van het natuurgebied, recreatie en toerisme. Park Lingezegen is een katalysator voor de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen in de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe. Het is een belangrijk ontlastingsgebied voor de leefbaarheid van de uitloopwijken. Het park is in de basis opgezet voor ontspanning. Ontwikkelingen rondom de A15 lopen dwars door het park heen. Park Lingezegen wordt gezien als voorbeeld voor de manier waarop een grotere rol geboden wordt aan ondernemers en bewoners om het park verder te ontwikkelen. Er wordt nu al veel gerecreëerd in het gebied. De openheid van het landschap is een belangrijke voorwaarde voor het behouden van het karakteristieke landschap in het gebied. Park Lingezegen kan ingezet worden voor de energietransitie, waarbij de inzet op duurzame energie een kans is. In de deelgebieden 'het Landbouwwand' en 'de Buitens' is een zoekzone zonneparken aangewezen. Het is van belang energie op te wekken op een manier waarbij ook de natuur behouden wordt. De verschillende deelgebieden van park Lingezegen kunnen ieder een andere inpassing krijgen. De toegankelijkheid van park Lingezegen en de natuurontwikkeling zijn van belang voor het gebied. Het is nodig keuzes te maken over de manier waarop energie opgewekt wordt in het gebied. Het is de vraag hoe dit gecombineerd wordt met de ontspanningsfunctie van het park en recreatie, landschappelijke kwaliteiten en natuur.

Park Lingezegen (Gemeente Lingewaard, 2019).

NEXTgarden; kans voor kennis, innovatie en stimuleren van duurzame en circulaire economie

NEXTgarden is het ontwikkelgebied voor de tuinbouw. Vanuit hier is de aansluiting te maken met de stadsregio Arnhem-Nijmegen en Wageningen, waar op het verbouwen van gezonde voeding wordt ingezet. Lingewaard draagt bij aan de productie van (gezonde) voeding vanuit de glas- en tuinbouwsector. Vanuit de glastuinbouw bestaan kansen voor duurzame gebiedsontwikkeling en energietransitie maatregelen. Deels worden deze nu ook al benut, met als belangrijkste voorbeeld het drijvend zonnepark ten westen van Huissen. De gemeente Lingewaard heeft de ambitie energieneutraal te zijn in 2050. Waar mogelijk wordt gestreefd naar dubbel ruimtegebruik in de gemeente, waarbij verschillende ruimteclaims worden afgestemd. In Lingewaard is NEXTgarden de plek waar actief ingezet wordt op het realiseren van diverse vormen van duurzame energie.

Tulpenkas (Gemeente Lingewaard, 2019).

Het aantal tuinders neemt af buiten NEXTgarden. Het verplaatsen van glastuinbouwbedrijven vindt plaats richting het intensiveringsgebied. Regionale samenwerking rondom de Groene Hub helpt hierbij: de Groene Hub investeert in innovatieve en duurzame verdienmodellen voor de productie en afzet van alternatieve brandstoffen (biomassacentrale Groen Gas Gelderland in Bemmelen is hier een lokaal voorbeeld van). Het verduurzamen van de gebouwde omgeving is van groot belang om over te stappen naar schonere en duurzame vormen van energie. Daar waar bedrijven stoppen, vindt functieverandering plaats. Het is de vraag welke functie daar in de plaats van glastuinbouw komt. Het stimuleren van landschapsherstel is hierin van belang, daarmee wordt de kwaliteit van het buitengebied vergroot.

CONCEPT

